

ÅRET 1906

Del 8

Några veckor efter det att Anders och Johanna Rosell och barnen flyttat in på Lyby 28 hade det mesta redan kommit på plats. Anders hade varit hos bysmeden och låtit göra en skylt som han satte upp vid ingången, och ganska så snart hade kunderna dykt upp. Anders fick så många beställningar att han var tvungen att anställa en skraddarlärning vid namn Frans Emil Svensson, och nästan samtidigt anställdes jungfru Hilda Karolina Grundström för att avlasta Johanna, som nu hade två barn att se till och dessutom på nytt var havande. Den 8 januari 1898 nedkom hon med en dotter som döptes till Ellen Elvira. Faddrar till barnet var Johannas föräldrar Nils Olsson och Elna Nilsson.

Livet gick vidare i den lilla byn och vägen utanför deras hus skiftade under årets årstider. Den hade namnet "Käringasträdet" och ingen visste var namnet kom ifrån. Men nyckfylld var den, på vintern hårdfrusen med djupa spår, men när våren kom töade den upp och blev till en stor lerpöl där man, om man hade otur, kunde sjunka ner till fotknölna. Sommaren och hösten var den något bättre, men det gällde dock endast vid torrt väder.

En dag på sommaren 1897 kom Anders glädjestrålade hem efter att ha varit och provat ut en kostym till bagaren Jöns Nilsson. Han hade blivit bjuden på eftermiddagskaffe av Jöns hustru Emma, och de hade upplyst honom om att ett hus vid vägen mot Hee snart skulle säljas. Om Anders var intresserad kunde de ordna så att de köpte huset och sedan överlät det till honom. Anders och Johanna var överens, det huset skulle de köpa, men det fick inte komma ut, för då kunde en annan köpare hinna före.

Den 2 oktober 1897 erhöll bagaren Jöns Nilsson och hans hustru Emma Nilsson lagfart på Lybytorp nr 3 som innehöll 3,136 kvadratfot avsöndrat från Lyby nr 5 $^{13}/_{48}$ mtl samt en sammanhängande jordtomt om 169,125 kvadratmeter avsöndrat från Lyby nr 28 $^{5}/_{384}$ mtl till en kostnad av 2 300 kronor.

Samma dag transporterades köpet till Anders och Johanna Rosell för samma summa. Nu var de ägare till ett hus med en tomt som var nästan kvadratisk. 58 fot längs vägen och 60 fot längs "Käringasträdet". Huset var inte i bästa skick men med lite arbete på fritiden fixade det sig, och man behövde inte flytta dit med en gång.

Alla hus har en historia och så även detta. Den 16 juni 1875 hade lagfart beviljats för Lyby nr 5 $^{13}/_{48}$ mtl för sergeanten Ivar Barfoth, som dels ärvt och dels köpt ut övriga arvingar efter avlidna häradsskrivarna Jean Barfoth och Albert Rudolf Barfoth. För allt detta hade han betalt 25 000 kronor.

Två av hans tomter låg längs byvägen och hade benämningen Lybytorp nr 2 och 3. Men innan lagfarterna var klara sålde Ivar Barfoth de båda tomterna som inte var bebyggda den 25 januari 1875. Köparna var skyldiga att uppföra hus på sina tomter. Lybytorp nr 2 köptes av Ola Olsson och Lybytorp nr 3 av ladufogden Ola Svensson och hans hustru Hanna Olsdotter.

Ola Svensson uppförde ett boningshus på sin tomt sommaren 1875. Han säljer sedermera hus och tomt till Gustaf Grönvall och hans hustru Bengta Månsson som den 2 oktober 1897 säljer det till Jöns Nilsson och hans hustru Emma Nilsson, vilka i sin tur samma dag överför det till Anders och Johanna Rosell.

När 1899 övergick till 1900 var det stora festligheter i Hörby som denna dag blev köping, något som alla näringsidkarna i samhället eftersträvat. Anders och Johanna överlät till sin jungfru att ta hand om barnen och tog sig ner till Hörby för att fira och kanske också hitta nya kunder. Mycket folk hade samlats som vandrade omkring på de rikt upplysta gatorna. (Vid denna tid fanns det bara fotogenlampor.) Klockan 23 satte sig ett fackeltåg i rörelse längs gatorna för att stanna vid Gamla torg där en talarstol byggts. Från denna höll doktor J. L. Naumann ett tal och förkunnade, efter det att kyrkoklockarna tystnat, att Hörby nu var köping. Facklorna släcktes och folk strömmade till kyrkan. Sittplatserna räckte inte till, utan gångar och vrår fylldes av män och kvinnor. När gudstjänsten var slut och åhörarna lämnade kyrkan och steg ut i natten var det till ett nytt år och ett nytt sekel. Nöjda med sin dag åkte Anders och Johanna hem.

Den 9 april 1901 nedkom Johanna med sonen Axel. Sönerna Einar och Nils Ferdinand är oskiljaktiga, deras rackartyg är många och klagomålen låter inte vänta på sig. Johanna, som är förmyndare för Einar, orkar till slut inte med, och om händelserna skall gås i förväg övertages förmyndarskapet av Anders den 15 mars 1909 genom beslut av Frosta Häradsrätt. Den 5 februari 1915 ändras Einars efternamn till Rosell enligt beslut av Kungl. Majt.



*Lyby 1903. Till vänster statarlängan som brann ner 1906. Till höger familjen Rosells hus.
På trappan Ellen Elvira Rosell. Vykort.*

1903, den 12 juli, kommer Herta Lovisa till världen. Nu har Anders och Johanna fem barn, det skall bli ytterligare två. Skrädderiet går bra och Anders funderar så smått på att bygga om vindsvåningen men det stannar vid blotta tanken, för år 1906 blir ett turbulent år inte bara för familjen Rosell utan för många andra i den lilla byn.

Året börjar med en förskräcklig snöstorm och vägarna fylls raskt igen av enorma snödrivor. I flera dagar vräker snön ner, och inte förrän i början av mars kommer snösmältningen igång och förvandlar de flesta vägarna till rena lervällingen. Frampå dagen den 8 mars får Johanna bud om att hennes mor är död och att begravning skall ske i Holmby kyrka den 16 mars.

Anders och Johanna gav sig i väg redan den 15 mars då vägen till Tängelsås var både lång och besvärlig. Fortfarande låg det snö på vissa delar av vägen. Himlen var gråmulen och det kunde bli antingen regn eller snö. Johanna var också höggravid.

Kyrkan var fylld av folk, barn, släktingar, vänner och bekanta. Efter begravningsakten och jordfästningen gick man en runda på kyrkogården där många från slakten vilade. Johanna stannade vid sin farfars och farmors grav. Farmor Hanna dog redan 1857, men farfar Ola levde till 1876 och gick bort när Johanna var 10 år. Hon mindes alla de hårresande historier som farfar berättade, och berättade kunde han. Hon mindes speciellt en som hans far Per Olsson hade berättat för honom och som han i sin tur delgav Johanna.

”Det var på sommaren, i slutet av juli år 1792. Mitt på dagen kunde invånarna i Holmby se svarta moln som seglade upp i väster. Man såg blixtnar korsa varandra över himlen, och snart började det även mullra. Så kom regnet, stora droppar föll ner och övergick till hagel som var stora som hasselnötter. Folk kurade i sina hem och när åskan försvann österut kom människorna fram och fann att all gröda var förstörd. Kålens och tobaksplantornas blad var genomborrade av stora hål. Säden låg längs marken. Bäckens som rann genom byn, och som för tillfället hade varit nästan uttorkad, hade svällt i både höjd och styrka och fört med sig sand och jord samt ett antal svin och kalvar som gått på bete. Två av svinen hittade man i Kävlingeån där bäcken från Holmby rann ut. Hagel låg kvar till dagen efter. Och det märkliga var att det bara var Holmby som drabbats av ovädret.”

Den 1 maj 1906 rådde stor förstämning i Lyby, man hade hittat den förre ägaren till nr 5 änklungen Jacob Hoberg hängd i ett uthus. Den 6 maj begravdes han i tysthet. Han blev 73 år. Den 4 maj nedkom Johanna med en son som fick namnet Malte. Fadern bar själv barnet till dopet.

Sommaren kom och gick och det började sakta dra sig mot höst. Då kom nästa katastrof. Torsdagen den 20 september klockan tio på förmiddagen uppstod eld i ett av statarhusen tillhörande Lyby gård. I den hårda blåsten stod snart ytterligare ett statarhus i ljusan låga. Man befarade att hela byn skulle brinna ner. Röken stod tjock och kväljande och gnistorna från halmtaken flög långa sträckor.

Elden spred sig också över vägen och antände en byggnad tillhörande Ola Olsson. Tillskyndande människor försökte släcka elden, men det gick inte utan man koncentrerade sig på att hejda den så att den inte spreds vidare. Missionshuset var tidvis hotat, och där räddade man möbler och husgeråd genom fönstren.

Ganska snart anlände brandkårerna från Hörby, Fulltofta och Sextorp. Till sist lyckades man begränsa elden till de tre husen som fick brinna ner till grunden. Ingen blev skadad, men fyra statarfamiljer i den byggnad där branden uppstått miste allt, och två statarfamiljer i den andra byggnaden lyckades rädda något. Sex familjer miste sina hem och från byarna Åkarp och Norrtou bistod man dessa med tak över huvudet.

Tidningen Hörby Posten Central Skåne hade tisdagen den 25 september ett upprop till allmänheten att ge bidrag till familjerna eftersom några av statarfamiljerna inte hade brandförsäkring och därmed hade förlorat allt de ägde. Uppropet inbringade 267 kronor.

Man byggde upp ett nytt och bättre statarhus, det blev bara ett, och detta förlades längs bygatan och finns kvar än idag, dock inte som statarhus utan med moderna lägenheter.

1906 blev också det år då man i hela Sverige ändrade på fastighetsbeteckningarna. Lybytorp nr 3 blev Lyby 5¹³.

Den, som önskar köpa
sig en billig, god och var-
aktig

Kostym

eller annat, som till skräd-
deryrket hör, erhåller
sådan med första klassens
tillskärning och arbete samt
goda tyger, om han gör ett
försök hos

skräddare

A. L. Rosell,

Lyby pr Hörby.

Annons i Hörby Posten Central Skåne torsdagen den 9 april 1906.

1908 var Johanna gravid igen och den 23 juni (Midsommarafton) föddes dottern Marie-Louise.

Anders gjorde nu allvar av att låta bygga om vinden på huset som också försågs med en kupa mot vägen samt ett nytt tak. Övervåningen blev i fortsättningen troligen deras och barnens sängkammare.



Anders och Johanna Rosell.

1917 började man stycka upp en stor gård som låg mellan Lyby och Sextorp. Brunstorp nr 1 ägdes av Paul Waern från Malmö, och han lät stycka upp jorden i 18 tomter. Den 1 oktober köpte Anders och Johanna tomt nr 14, som var på 29/32000 mtl, för 450 kronor.

Källor:

Landsarkivet i Lund:

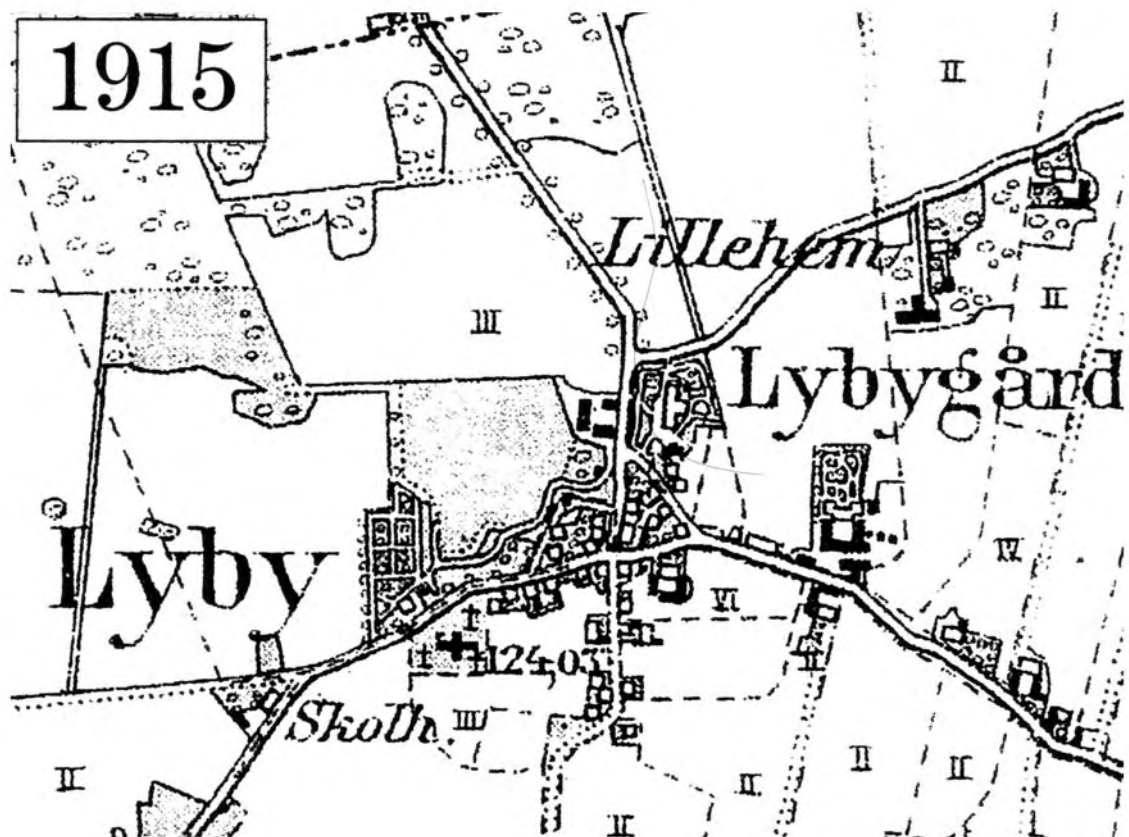
Kyrkoböcker från Lyby och Holmby.

Frosta Häradsrätts arkiv AIIa:19, 1877. AIIa:40, 1898.

Frosta Tingslags Häradsrätts arkiv AIIa:2, 1917.

Fastighetsböcker över Lyby.

Tidningsarkivet i Lund.



Vid tiden för enskiftet 1812 företogs syn av Lyby bys och sockens 79 längr där 33 st var uppförda så att väggarna var av korsvirke med båleunderväggar och leröverväggar inåt gården samt på gårdens utsida gråsten.
 3 st längr var av enbart korsvirke med tegel.
 9 st längr var av korsvirke med ler över och båle under. 9 st längr var helt uppförda i gråsten.
 Övriga längr var byggda framför allt av trä, men då byn blott hade en mindre mängd skog uppfördes nya byggnader i sten.

En kunglig förordning av år 1757 gav befrielse från personlig skatt för den som byggde sitt hus av sten vilket också kan ha bidragit.

Källa: Lantmäterimyndigheternas arkiv.
 Lyby 12-LYB-10, enskifte 1814.
 Lyby 12-LYB-14a, laga skifte 1822.

